ޙުތްބާގެ އަދުކަން އަރާ

ކުރާނެ ގޮތް

ވިހަވަގަކަންވަރު ވިހަވަގެން

ލިޔެ ގަވާއިދީ:

آدم نِشانْ بن علي آدم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين .

أمّا بعد:

ޙައްޖާއި ޢުމްރާގެ އަޅުކަމަކީ އެއަޅުކަން އަދާކުރުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ލިބުނު ކޮންމެ މީހަކުގެ، އުމުރުން އެއްފަހަރު އަދާ ކުރުން ވާޖިބުވެގެންވާ އަޅުކަމެކެވެ. الله سبحانه وتعالى، އެއިލާހުގެ ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾ (البقرة: 196)

މާނައީ: "ތިޔަބޭފުޅުން ޙައްޖާއި ޢުމްރާގެ އަޅުކަން اللهއަށްޓަކައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އަދާކުރާށެވެ!"

މީސްތަކުންގެ ދީނީ ޝުޢޫރުތެރިކަމާއި އަދި ތަނަވަސްކަން އިތުރުވެ، ޙައްޖާއި ޢުމްރާގެ އަޅުކަންތައް އަދާ ކުރަން ދާ މީހުން ދުވަހުން ދުވަހަކަށް މިދަނީ އިތުރުވަމުންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިއަޅުކަން އަދާކުރާ ގޮތަކީ މީސްތަކުންނަށް ރަނގަޅަށް އެނގިފައި އޮންނަ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން

މިހާރު ހައްޖަށް ނުވަތަ އުމްރާއަށް މީހުން ދާ ކޮންމެ ފަހަރެއްގައި ކަހަލަ ގޮތްތަކުން، އަޚުލާޤުގެ ތިމާގެ މީހުންނާއި އަދި ގޮތް އުޅުއްވަން މިކަމާއި ބަހުސްވުން އަދި އުޅުއްވެރިވުމަށް، މިކަން ކުރަން އުޅެނީ ގޮތާއި ހިތަށް ޖެހޭ ދުޢާތައް ލިޔެ ދިނުމަކީ އުނދުނޑަސް އަޚުލާޤު ފަސްޓަކު ކުރި އުޅުން ފުރަތަމަ އުމްރާގެ އަޚުލާޤުގަތަ ފުރުޞަތު ހިފުމެ ނަބިއްޔާގެ ސުންނަތުން ޤާބިލު ގޮތަށް، ކުރު އަމަލަކީ ފޮތުގެ ސިފަވެގެ އުޅުއްވަރުވާލަނުވެ.

މިގޮތުން ފޮތުގެ އުޅުއްވަރުން ޖަހުން އުޅުގެ ބޭނު އުޅުއްސަބަބު، އުމްރާގެ އަޚުލާޤު އަދި ކުރާނީ ގޮތާއި ބަހަނޑުވުން ދިވެހި ބަހުން ލިޔެލިއްޔާ ހުރި ފޮތުތައް މިދަނޑިވަޅުގެ އަދި މިވަރުސްޓަކީ އިޙްތިރާމު ހުރި ރަނގަޅު ފޮތުގެ ދިވެހި ބަހުން ލިޔެ ފުރިހަމަ ނަމޫނާތަކެވެ.

މުސްލިމުން ކުރާ ކަންތައް އަޚުލާޤުވެސް ފާޅުކުރުން ކުރާނެ ދަ ސަރުކާރު ފުރިހަމަ ވެގެންނެވެ. ފުރަތަމަ ކަމަކީ އިޚްލާޞްތެރި ކަމެވެ. ދެވަނަ ކަމަކީ ނަބިއްޔާ محمد صلى الله عليه وسلم އަންގަވައި ދެއްކެވި ގޮތަށް އެކަމެއް އަދާކުރުމެވެ. އެހެންނަމަވެސް ހިތާމައިއާ އެކު ފާހަގަ ކުރަންޖެހޭ، މިއަދު މިއުޅުއްސަން އަދާ ކުރަމުންދާ އެތައް ބައިވަރު، ދުރުއްޔާއި ސުންނަތުން ތާއިތު ނުވާ އެތަކެއް ބިދުޢަތެއް މިއުޅުއްސަވެ ތެރެއަށް ވަދެފައި ކުރަމުންދާތީއެވެ. އަޚުލާޤުގެ ހަރުގެވަން ހަރެފިލަން އަދި އުމްރާގެ ތަކެއް އަޚުލާޤުގެ ކިޔައިދޭސަ މިފަދަ ކަންތައްތަކެއް ފެނެއެވެ. ހަށިގެއަށް މިއީ ވަރަށް ނުރައްކާތެރި ކަމެކެވެ. އެހެންވީ މިކަމާ ހިތި

ނަބިއްޔާ، އެކަމަނާއިމެދު އެހާމެ ބޮޑަށް އިންޒާރު ދެއްވާފައިވާ ކަމެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންފުޅުގައި ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(وَشَرُّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلُّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ وَكُلُّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّارِ).

(النسائي: 89/6، صحيح ابن حبان: 528/14)

"ދަންނަވާށެވެ. ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ނުބައި ކަންތައްތަކަކީ ދީނުގެ ތެރެއަށް އަލަށް ވަންނަ ކަންތައްތަކެވެ. ކޮންމެ އާކަމަކީ ބިދުޢައެކެވެ. ކޮންމެ ބިދުޢައަކީ މަގުފުރެދުމެކެވެ. އަދި ކޮންމެ މަގުފުރެދުމެއްވެސް ނަރަކައިގައެވެ."

އެހެންކަމުން ކޮންމެ މުސްލިމަކުވެސް މިކަމާއިމެދު ރައްކާތެރިވާ ހުށިޔާރުވުން މުހިއްމެވެ. އެހެންނޫންނަމަ ބޮޑު ހަރަދުކޮށްގެން އަޅުކަން މިބާ އަޅުކަމަކީ ތިރީގައިވާ އާޚިރަތުގައި الله ތަޢާލާ ވަނީ ކުރައްވާފައިވާ ފަދައިން ވަރަށް ބުރަމަސައްކަތުގައި ކުރި ޢަމަލުތަކެއް ފަދަ ހަމަފަދަކަން ދުވަން ހިނގައިދާނެއެވެ.

﴿وَقَدِمْنَا إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَنْثُوراً﴾ (الفرقان:23)

"އަދި އެއުރެން ކުރި ޢަމަލެއް (އެބައި ކަންތައްތައް) ތިމަން އިލާހު ބައްލަވައި، އެޢަމަލުތަކަކީ ވައިން ބުރުސްވާލާފަ ދޫޅިއަކަށް ކުރައްވައި ފީމެވެ."

މިފޮތުގައި ބައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަލިއަޅުވާލާފައިވާނީ ބިދުޢަތުގެ ހަޤީޤަތް އަދި ގެއްލުން ގޮތާއި އަދި އެހެނިހެން ބަސްތަކުގައި

ކިޔުމަން ކީރިތި ނަބިއްޔާގެ އަރިހުން ޘާބިތުވާ ދުޢާ ތަކުގެ މައްޗަށެވެ. އަދި ޢުމްރާގެ އަޙުކާމް އަދާކުރާއިރު ސަލާމަތުން ދާންޖެހޭ އެއްޗެހި ބައެއް ކަންތައްތަކެއްވެސް ކުރު ގޮތަކަށް އަޅުއަދާކުރާގޮތުގެ ފާހަގަކޮށްލާފައެވެ. ދީން އާދޭ އިޖުތިހާދު މިފޮތުގެ އެނގުން ފަހަރުގައި ހިމަނާލާފައިވާނީ، ޢުމްރާގައި އަމިއްލައަށް ބޭނުން ދެއްވައި ކުރަންހުރި އެޅި މަގަށްލާފަރުގައި ޝާއިދާން ތަފާތުވެ ބައެއް ދެއްވަކުރެވޭ. އާދޭ ފުރަތަމަ ބައިގާ ހިމެނޭނީ ޝާފިޢީ ފުދުނާގައި ވާރިދުވާފައިވާ ދެއްވަކުރެވޭ. އަދި އެއަށްފަހު ޝާފިޢީ ނަބަވީ محمد صلى الله عليه وسلمގެ ބަރަކާތްތެރި ސުންނަތްތަކުގައި ވާރިދުވާފައިވާ ދުޢާ ތަކެވެ.

މިފޮތަކީ މިއަހަރުގެ ރަމަޟާން މަހުގެ ޢުމްރާއަށް ދާ، އަޙުލުވެރިންގެ ވަރަށް ގޮތް އަހުންކުރެވޭގޮތަށް މަޢުލޫމާތު ވަރަށް އަވަސް ގޮތަކަށް ދިނުމުގެ ބޭނުމަށް ތައްޔާރުކުރެވުނު ފޮތެކެވެ. އެއީ ރަމަޟާން މަސްދުވަސް މެދު ކަމުގައިވެ، މިއަދުގެ ޢުމްރާވެރިން ފުރަތަމަ ދުވަސްވަރު ވަރަށް ކަމުގައިވެ ވަރުގަދަވެ. އެހެންކަމުން އަދި މިފޮތަކީ އެއާ ފުރަސަތު ފޮތަކަށް ނުވެ ހިމެނިއްޖާނެއެވެ. الله ތަޢާލާގެ އިރާދަފުޅާއިއެކު، މުޅި ޢިބާދަތަށް މިފޮތް ޢިލްމު ދީނުއްދު ބައިވެރި ޢިލްމުވެރިން އަދި ދުޢާތަކުގެ މާނައިގެ ބޭނުން ފައިދާ އަދި ފުރުން މަސައްކަތް ކުރާނަމެވެ.

މިފޮތް ތައްޔާރު ކުރުމުގައި ބައެއް މުހިއްމު މައުލޫމާތު ނަގާފައިވަނީ ޝައިޚް ވަލީދު ސައިފުއްދީން ކުރުގައިވާ صيد الفوائد ގައި صفة العمرة ގެ މައުޟޫޢަށް ލިޔުއްވާފައިވާ ލިޔުމަކުން އަދި إسلام سؤال وجواب ގައި صفة العمرة ގެ

ކުރުކޮށް ލިޔެވިފައިވާ ލިޔުންތަކުގެ ތެރެއިން މިފޮތުގައި ހިމެނިފައިވާ ޗެޕްޓަރު صيد الفوائد ވެބްސައިޓުން ނަގާފައިވާ ޗެޕްޓަރު ތަކެކެވެ.

ދުޢާއަކީ الله سبحانه وتعالى، މިފޮތުގެ ފައިދާ އެންމެހައި މުސްލިމުންނަށް އަންގަވާ ދެއްވުމަށް ދެއްވާށެވެ. އަދި އެއުފެއްދެވުމަށް މިފޮތުގައިވާ މައުލޫމާތުތަކަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ توفيق ދެއްވާށެވެ. އަދި ނިކަމެތިއަގާގެ މިކަމުގައި މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވި އެހީތެރިންނާ މިއުގާގެ ހުރިހާ ބަޔަކަށް ޚާއްޞަ ރަޙްމަތްތަކެއް މިކަން ދެއްވާށެވެ. آمين.

كتبها الفقير إلى عفو ربّه عزّ وجلّ

آدم نِشانْ بن علي آدم

24 شعبان 1429هـ.

25 އޮގަސްޓް 2008މ.

ޢުމްރާ

ލުޣަވީ ގޮތުން ޢުމްރާގެ މާނައަކީ ޒިޔާރަތް ކުރުމެވެ. ޝަރުޢީ އިސްޠިލާޙުގައި ޢުމްރާގެ މުރާދަކީ އެއަޅުކަން އަދާ ކުރުމަށް ޚާއްޞަ ކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް އިޙްރާމް ބަނދެ ޠަވާފާ ސަޢުޔު ހިއްދުން الله ތަޢާލާގެ ޤުރުބަށް ޒިޔާރަތް ކުރުމެވެ. އަދި ގޮތުގެ ވަރައި ޠަވާފު ކުރުމާއި ސަފާއާއި މަރުވާއާއި ދެމެދު ސަޢުޔު ކުރުމާއި އަދި ބޯބާލުން ނުވަތަ ބޯ ކޮށުމެވެ. الله ތަޢާލާ ޙުކުމް ފުރިހަމަކުރުމަށް ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾ (البقرة: 196)

މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުން ޙައްޖާއި ޢުމްރާގެ އަޅުކަން اللهއަށްޓަކައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އަދާކުރާށެވެ!"

ޢުމްރާ އެކުލެވިގެންވަނީ ހަތަރު ކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ. އެއީ އިޙްރާމް ބަނދުމާއި، ގޮތުގެ ވަރާ ޠަވާފު ކުރުމާއި، ސަފާއާއި މަރުވާއާއި ދެމެދު ސަޢުޔު ކުރުމާއި އަދި ބޯބާލުން ނުވަތަ ބޯ ކޮށުމެވެ. ޙައްޖާއި ޚިލާފަށް ޢުމްރާ ކުރެވެން ވަކި ހާއްސަ ދުވަސްވަރެއް ނުވެއެވެ. އަހަރުގެ ހުރި ކޮންމެ ދުވަހެއްގައިވެސް ޢުމްރާގެ އަޙްކާމް އަދާކުރެވިދާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެހެން މަހުސްދުވަސްތަކާއި ޚިލާފަށް ރަމަޟާންމަހު ކުރާ ޢުމްރާއެއްގެ ޘަވާބު ޚާއްޞަކޮށް އެއްޙައްޖެއްގެ ވަރަކަށް ނަބިއްޔާ ބަޔާންފުޅު ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ޚާއްޞަ

އަޅުކަން އަދާކުރުމަށް ނުދެވުނު އަންހެން ބޭކަނބަލަކަށް ކީރިތި ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ބަޔާންފުޅު ކުރެއްވިއެވެ.

(فَإِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فَاعْتَمِرِي فَإِنَّ عُمْرَةً فِيهِ تَعْدِلُ حَجَّةً). **(رواه مسلم).**

"ފަހެ ރަމަޟާން މަސް އަތުވެއްޖެނަމަ ކަނބުލޭގެ ޢުމްރާ ވާ ހިނގާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެމަހުގައި ކުރާ ޢުމްރާއެއްގެ ތަވާބު ޙައްޖަކާއި އެއްފަދަވެގެން ވެއެވެ."

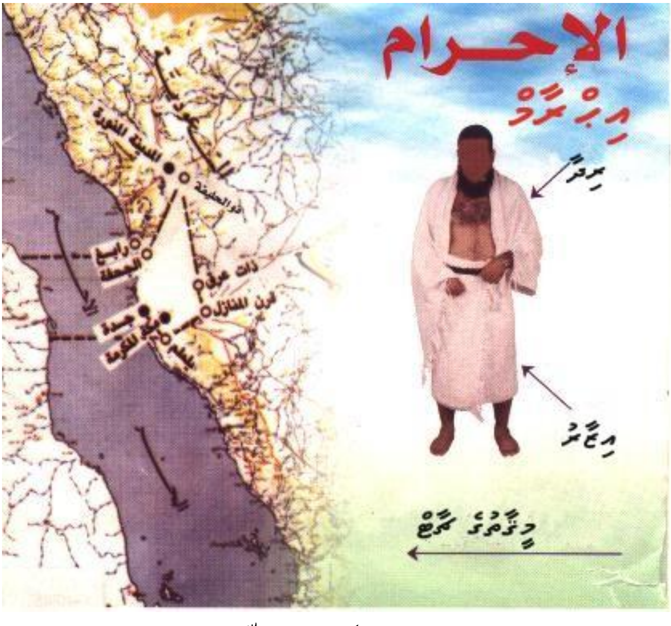
މި ކުދި ފޮތުގައި ޢުމްރާގެ އަޅުކަން އަދާ ކުރުމާއި ބޭނުން ގޮތުން އެކުލަވާލެވިފައިވާ ގޮތެއް ކަމުން ދެން އަޅުގަނޑު މިފޮތަކީ "ޢުމްރާގެ އަޅުކަން އަދާކުރާނޭ ގޮތް - ފިޔަވަޅަކަށްފަހު ފިޔަވަޅަކަށް"، މި ގޮތުގެ އަސާސް މައުލޫމާތާއިގެން ކުރިއަށް ދާނަމެވެ.

---

1. އިޙްރާމް.

- އިޙްރާމް ބަނދުން ޢުމްރާ ކުރުމަށް ނިޔަތް ގަނެވޭއެވެ.
- ފިރިހެނާ އިޙްރާމް ބަނދާނީ ހަށިގަނޑުގެ ގުނަވަންތަކާއި އެއްގޮތަށް ފަހާފައިނުވާ އިޒާރާއި (ތިރިން ބަނދަ ފޮތިއެއް) ރިދާ (މަތިން އަޅާ ފޮތިއެއް) އަޅަންނެވެ. ފިރިހެނުންގެ އިޙްރާމް ހެދުން ހުދުކުލައިން ވުން އެދެވިގެންވެއެވެ.

- ޢުމްރާ ފުރުގެ ގޮތުން އެންމެ ފުރަތަމަ ކުރަން ޖެހޭ ކަމަކީ ހިނައިގަތުން، ފެންވަރާ ރީތިވުމަށްފަހު ކަސްތޫރި (މިސްކު) ފަދަ މީރުވަސް ދުވާ ޢަތަރެއް ނުވަތަ ހުވަނދެއް ޖެހުމަށްފަހު ދެން އިޙްރާމް ހެދުން ލުމެވެ.
- ޢުމްރާ ނުވަތަ ޙައްޖު ވެރިޔާއަށް ދަތުރުގެ ކުރިން ގޭގައި އިޙްރާމް ހެދުން އެޅުން ހުއްދަހެވެ. އެހެންނަމަވެސް ޢުމްރާކުރުމަށް ދުޢާ ކިޔާނީ މީޤާތައި އަރާ ހަމަވުމުންނެވެ.

- އެއަށްފަހު މީޤާތައި ބިސްތުން "لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ بِعُمْرَة" މިގޮތައިން ކިޔުން މުސްތަޙައްބު ވެގެން (އަރުވިގެން) ވެއެވެ.

- އިޙްރާމަށް ވަކި ޚާއްޞަ ދެ ރަކުޢަތެއް ކުރުމެއް ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ރަސޫލު الله ކުރެއްވި ފަދައިން ފަރުޟު ނަމާދެއްގެ ވަގުތު އައިސް ޖެހިއްޖެނަމަ އެނަމާދަށްފަހު އިޙްރާމް ބަނދުން ސުންނަތް ވެގެން ވެއެވެ.
- ޙާއްޖެއިން ބަޙްރުން ދާ މީހުންގެ މީޤާތަކީ ޔަލަމްލަމް އެވެ. މިމީޤާތަކީ އަރާ ހަމަވެސް ޔަލަމްލަމްގައި ޖިއްދާކަމުން، މީޤާތާއި ކައިރިވުމުން އެކަން ޔަލަމްލަމުން އަސްމާނާއެވެ. އަދި މީޤާތާއި އަރާ ހަމަވުމުން އެވަރަކަށްވެސް އަސްމާނާއެވެ.
- މަދީނާއަށް ދިޔުމަށްފަހު އުސޫލީ މައްކާއަށް އަންނައިރު ކުރާ އުމްރާގައި އިޙްރާމް ބަންނާނީ މަދީނާގެ އަހުލުވެރިންގެ މީޤާތުކަމުގައިވާ، ޛުލްޙު ލައިފާއިންނެވެ.
- ބަލިބޮޑުވެ ނުވަތަ ބައްޔެއްގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ބިރުވެރިވެ ބިރަން ނަމަވެސް އުމްރާ ފުރިހަމަ ނުކުރެވިދާނެކަމަށް ބިރު ހީވާނަމަ "لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ بِعُمْرَة" ގެ ފަހުން "إِنْ حَبَسَنِي حَابِسٌ فَمَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي" މިފަދައިން ޝަރުޠުއެވެ. އެއަށްފަހު އެފަދަ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ އުމްރާ ފުރިހަމަ ނުކުރެވުނު ނަމަވެސް އިޙްރާމް ބޭރުވުމަކުން އެއްވެސް ކަމެއްސަލައެއް ނުޖެހޭނެއެވެ. ދަން ޙާޖަތް އުމްރާ ކުރުމަށް އަލުން މީޤާތަށް ގޮސް އިޙްރާމް ބަނދުމަށް އުމްރާ ކުރުމެވެ. މިގޮތަށް ނުކުތައި މިފަދަ ކަމެއް ދިމާވި ވެގެން އިޙްރާމް ބާޠިލް ޖެހިއްޖެ ނަމަ ފިދުޔާ ކަޕުމަށް ޖެހޭނެއެވެ.

- ޢުމްރާއަށް ނިޔަތްގަނެ ދުޢާ ކިޔުމަށްފަހު ގިނަގިނައިން ތަލްބިޔާ ކިޔުން ސުންނަތްވެގެން ވެއެވެ. ތަލްބިޔާއަކީ: "لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لاَ شَرِيْكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لاَ شَرِيكَ لَكَ" މެއެވެ. ފިރިހެނުން ތަލްބިޔާ ކިޔާނީ އަޑު ހަރުކޮށްގެންނެވެ. އަންހެނުން ހިލޭ ފިރިހެނުން ނުތިބިނަމަ، ކައިރީގައި ހުންނަ މީހާއަށް އަޑު އިވޭ ވަރަށެވެ. ހިލޭ ފިރިހެނުން ތިބިނަމަ ސިއްރުންނެވެ.
- ތަލްބިޔާ ވިޔާވެސް ގިނަގިނައިން ކިޔުން މާތް އިތުރުވެގެން ވެއެވެ. ތަލްބިޔާ ކިޔާނީ ޠަވާފު ކުރަން ފަށަން ވަންދެންނެވެ.
- ފިރިހެނުން އަޑުހަރުކޮށް ތަލްބިޔާ ކިޔުމަކީ މާތްކަމެއް އައިސް ހެދިގައިން ފޮތިކޮޅުން ސުންނަތްތަކެވެ. ފިރިހަމަ ޢުމްރާއާއި ޙައްޖުގެ އެދި މިހަކާ ތަލްބިޔާ އަދި ހަޑުކާތް ތަލްބިޔާކުރާ ކަމަށް ކުރާ މީހާ ބޭނުންކުރެވޭ ކަމެއް. ހުރިހާ ދުޢާ ކުރުމާއި އެ ފިރިހެނުން ދިޔަތަ ސުންނަތެއް ކަމުގައި ޝަރުޢީ ދަލީލެއް ކަމުގައި ވެސް އިހުސާނާއި ދިރުމެއް. އެއީ އިޙްރާމްގައި ވިޔަސް ނުވަތަ އިޙްރާމުގައި ނުންނަމުގައި ވިޔަސް ވާނެއެވެ.
- ޙައްޖާއި ނުވަތަ ޢުމްރާއަކަށް އިޙްރާމް ބަނދެ ނިޔަތް ގަތުމަށްފަހުވެސް، އެއިޙްރާމް ހެދުން ބާލައި ބަދަލު ކުރެވިދާނެއްވެއެވެ. އެއީ މިސާލަކަށް އިޙްރާމް ހެދުން ހަޑިވުން ފަދަ ކަމެއް ހުރެދާނެތީއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ އިޙްރާމް ބާލައި ފެންވަރައި ފާހާނާކުރ

ހުދުމަތިވެސް ހުއްދަކަމެކެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިތުރަވެސް ދުވާ އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ އެއްޗެއް ބޭނުން ކުރުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ.

- ބައެއް މީހުން ހިކާރާ ފަދައިން އިހްރާމް ބަނދަރުގައި އަންހެނުންނަށް، ހުދު ނުވަތަ ފެހި ކުލަ ވަކި ހާއްސަ އިހްރާމް ހެދުމެއް ނުވެއެވެ.

ބަދަލުގައި އުމްރާކުރާއިރު ނިޔަތް ގަނެ ނުސޫލު ހިފާނެގޮތް.

މީޤާތައި އަރާ ހަމަވުމުން ބަދަލުގައި އެމީހެއްގެ މައްޗަށް އުމްރާ ކުރަން ޤަސްދުކުރާ މީހާއަށް އުމްރާއެއް ފުރަން ހިތަށް އަޑުވަހި، ދުރުން ހިޔާނީ:

މަންމަގެ މައްޗަށް ނަމަ:

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ عُمْرَةً عَنْ أُمِّي... (މަންމަގެ ނަމަ)

ބައްޕަގެ މައްޗަށް ނަމަ:

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ عُمْرَةً عَنْ أَبِي... (ބައްޕަގެ ނަމަ)

ކާފަ/މާމަގެ މައްޗަށް ނަމަ:

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ عُمْرَةً عَنْ جَدِّي/جَدَّتِي... (ކާފަގެނަމަ/މާމަގެ ނަމަ)

މަންމަ ފަރާތު ބޮޑުބޭބެ/ބޮޑުދައިތަގެ މައްޗަށް ނަމަ:

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ عُمْرَةً عَنْ خَالِي/خَالَتِي... (ބޮޑުބޭބޭގެނަން/ބޮޑުދައިތަގެ ނަން)

ބައްޕަ ފަރާތު ބޮޑުބޭބެ/ބޮޑުދައިތަގެ މައްޗަށް ނަމަ:

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ عُمْرَةً عَنْ عَمِّي/عَمَّتِي... (ބޮޑުބޭބޭގެނަން/ބޮޑުދައިތަގެ ނަން)

ފިރިހެން ބޭބޭ/ކޮއްކޮގެ މައްޗަށް ނަމަ:

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ عُمْرَةً عَنْ أَخِي... (ފިރިހެން ބޭބޭ/ކޮއްކޮގެ ނަން)

އަންހެން ދައިތަ/ކޮއްކޮގެ މައްޗަށް ނަމަ:

لَبَّيْكَ اللّٰهُمَّ عُمْرَةً عَنْ أُخْتِي... (އަންހެން ދައިތަ/ކޮއްކޮގެ ނަން)

އިޙްރާމުގައި ހުރުން ޙަރާމްވެގެންވާ ކަންތައްތައް.

އިޙްރާމް ބަނދެ، ޙައްޖަށް ނުވަތަ އުމްރާއަށް ނިޔަތްގަތުމަށްފަހު ހުރުން މަނާވެގެންވާ ކަންތައްތަކެއް ވެއެވެ. ޤަސްދުގައި އެނގި ހުރެ މިފަދަ ކަމަކަށް އަރައިގެންފިނަމަ ފިދުޔަ ކައްފާރާ ދޭން ޖެހޭނެއެވެ. އެކަންކަމަކީ:

1. ބޮލުގެ ނުވަތަ ހަށިގަނޑުގެ އެއްވެސް ތަނަކުން އިސްތަށި ބާލައި ނުވަތަ ކޮށައި ގަތުން. އަދި ނިޔަފަތި ކެނޑުން.

2. މިރުވަސް ދުވާ އެއްޗެހި ބޮވަތްތަކުގެ ބަޔަކާއި ނުވަތަ އެހެން އެއްޗެއް
ވިޔަސް ބޭނުން ކުރުން. އެއީ އިޙްރާމް ބާރާގައި ވިޔަސް ނުވަތަ
ހަށިގަނޑުގައި ވިޔަސްމެއްވެ. ނުވަތަ ކާއުމުގައާއި ލެނޑުލުގައި ކަމަކު
ވިޔަސްމެއްވެ. (އެހެންނަމަވެސް އިޙްރާމުގައި ހުރުމަށް އިހު ކައިބޯއެ
ފާހާނާ ކުރުމަށް ހަދަ ހުށަ ކަންތައްތަކެވެ.)
3. ޖިމާޢުވުން ނުވަތަ ޝަހުވަތްތެރިކަން މަގުފިލާ އުމުރާގެ ކަމަކަށް
އަރާއިގަތުން.
4. ޝިކާރަ ކުރުން.
5. އިޙްރާމުގައި ހުރުމަ އިރު ފިރިހެނުންނަށް އެކަނި ބަރާބަރުވެގެންވާ
ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ފަހަރެއް ފަޓްޓު ހެދުމާއި މުސްނަދު ހަށިގަނޑުގެ
ވަށާފައި އެއްގޮތް ކަނޑާ ފަހާފައި ހުންނަ އުއްމީސް އުއްކޮއް ފުށް
ހުރަގެން ނުވެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ބޯ ނިވާ ކުރުންވެސް
ހުރަގެން ނުވެއެވެ. އެއީ މިޒާޖަކާ ބާރާ ނުވަތަ ފޮތިގެ ނުވަތަ
ފޮރިގަނޑެއް ވިޔަސް ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން އެއްޗެއް އަދިއެގެން ވިޔަސް
މެއްވެ.
6. ރަސޫލު **الله** صلى الله عليه وسلمގެ ބަރަކާތްލެއްވި ފަތަރީން އިޙްރާމް
ބަނދުފައިވާ އަންހެނާއަށް އަތްގި ނުވަތަ މޫނު ބުރުގާ އުޅުން
ހުރަގެން ނުވެއެވެ. އެއީ ހަށިގަނޑުގެ ގުނަވަންތަކާއި އެއްގޮތަށް
ކަނޑާ، ފަހާފައި ހުންނާނީއެވެ. އެކަށީގެން ބަރަކާތްލު ކުރައްވާފައިވަނީ

(وَلاَ تَنْتَقِبْ الْمَرْأَةُ الْمُحْرِمَةُ وَلاَ تَلْبَسْ الْقُفَّازَيْنِ). (رواه البخاري)

މާނައީ: "އިޙްރާމް ބަނދެފައިވާ އަންހެނާ މޫނު ނިވާ ނުކުރާ ހުރި ކަމެވެ. އަދި އަންގިފޮށް ނުލާ ހުރިކަމެވެ." އެހެންނަމަވެސް ހިތާ ފިރިހެނުންގެ ކުރިމަތީގައި އިޙްރާމް ބަނދެފައިވާ އަންހެނެއް ކަމުގައި ވިޔަސް މޫނާއި ދެއަތްތިލަ ފޮރުވުން ވާޖިބުވެގެން ވެއެވެ. އެހެނެއްކަމަކު އެއީ މޫނު ބުރުގާއާއި އަންގި ނުލައި (ހެދުމުގެ ނުވަތަ ބުރުގާގެ ކޮންމެވެސް ބަޔަކުން) އެވެ. (މިކަން ޢާއިޝާ رضي الله عنهاގެ ރިވާޔަތުން ރިވާވެފައިވާ ޙަދީޘް ޞަޙީޙުން ސާބިތުވެފައި ވެއެވެ.)

މަތީގައި ބަޔާންވި އެދިގެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމެއް ހަނދާން ނެތުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ މަޖުބޫރީ ހާލަތެއްގެ ސަބަބުން ނުވަތަ އެކަމަކީ އިޙްރާމުގައި ކުރުން މަނާވެގެންވާ ކަމެއްކަމުގައި ނޭނގި ހުރެ އެފަދަ ކަމެއް ކުރިޔަސް ފިދުޔާދޭން ލާޒިމެއް ނުވެއެވެ. (އެބަހީ އެކަމުގެ ސަބަބުން ފިދުޔަ ކަފާރާތެއް ނުޖެހޭނެއެވެ.)

ހަނދުމަ ނެތިގެން އެފަދަ ކަމަކަށް އަރައިގަތުމަށްފަހު މިހާރު އެކަމެއް ހަނދުމަވުމުން ވަގުތުން އެކަމުން ދުރުވެގަތުން ވާޖިބުވެގެން ވެއެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ ނޭނގި އެފަދަ ކަމަކަށް އަރައިގަތުމަށްފަހު، އެކަމެއް އެނގުމުން ހަމަވަގުތުން އެކަމަކުން ދުރުވެގަތުން ވާޖިބުވެގެން ވެއެވެ. މަޖުބޫރީ ހާލަތެއްގެ ސަބަބުން އެފަދަ ކަމަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ޙުކުމް ވެސް ހަމަ މިފަދައެވެ.

ކާނާއަން އެ މަޖުބޫރުވި ކަންތައް ފިލައި ދިޔުމުން ވަގުތުން އެކަމުން ދުރުވެގަތުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ.

- ޙައްޖިއިން ބައްދަލު ނުވަތަ އުމްރާއަކަށް ވިއަސް ދާ މީހުން ޙާއްޖުކަން އެނގުމުގައި ފުރަތަމަ ދުވަހު ޖެހިއްޖެނަމަ. އެއީ ފެށިގެންކަމެވެ. އެއަށްފަހު ދޫން އެއަރުން ބޭރުގައި ދޫނީ މައްކާގައި މީޤާތު ހުރީއެވެ.
- ޙަރަމްދުވަސްތަކުގައި ތަނެއް ތަންމަތި ފަދަ ތަނުގައި އެބަޖެހޭ ތަޖުރިބާ ބައިވެރިވާ ކަމަށްވުރެ އަޅު ދުޢާގެ ޢަދަދުން ފަރުވާލަ ކަމަށް ގޮނޑު. ވަރަށް ބޮޑު ފަރުވާލަވާނަމަ ވަރަށް ފަރުވާލައި ދިޔުންވާނެ ހުއްދައެވެ. ޢަދު ފާރާނާކަން ކަފިބާއި ހުރިހެން ދުޢާގެ ޢަދަދުން ފަރުވާލަ ކަމަށް ދިޔުންވާނެ ހަމަ ހުއްދައެވެ.
- މިސްކިތުގައިވެސް ތަޙިއްޔާ ކިޔުން ސުންނަތްވެގެންވެއެވެ. ތަޙިއްޔާ ކިޔުން ހުއްޓާނީ ކުރިމަތިލާ ބައިތުލްމާލުގައި ފަދައިން ޖަމާޢަތް ކުރަން ފަށައިފިނަމައެވެ.
- މައްކާއަށް ދަތުރުކުރާ މިސްކިތަށް (އެބަހީ މަސްޖިދުލް ޙަރާމަށް) ވަދުމުގައި ބަލަހާ ކުރާނީ ހަމަ އެހެން މިސްކިތްތަކަށް ވަދުމުގައިވެސް ރަސޫލު **ﷲ** صلى الله عليه وسلم އިރުޝާދު ދެއްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ. މިގޮތުން މިސްކިތައް ވަދުމުގައި ކަނާތު ފައި އިސްކޮށް މިސްކިތައް ވަންނައިރު ކިޔާ ދުޢާ "بِسْمِ اللهِ، وَالصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ عَلَى رَسُولِ

اللهِ، اللّٰهُمَّ اغفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ، أَعُوذُ بِاللهِ الْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ، وَبِسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ" ކިޔާނީއެވެ.

2. ޠަވާފް.

- ޠަވާފަކީ ޙަޖަރުލް އަސްވަދުން ފެށިގެން ހަމަ އެހިސާބަށް، ގެފުޅު ވަށައިގެން ޖަހާ ހަތް ބުރެވެ.
- ޠަވާފު ކުރާއިރު ހުންނަންވާނީ ވުޟޫ ކޮށްގެންނެވެ. ވުޟޫއާއި ނުލާ ޠަވާފު ޞައްޙަ ނުވާނެއެވެ.
- ޠަވާފު ފެށުމަށްޓަކައި ޙަޖަރުލް އަސްވަދު ކައިރިއަށް ގޮސް "بِسْمِ اللهِ، اللهُ أَكْبَرُ" މިފަދައިން ކިޔައި، ކަނާތުން އެހިލަގަނޑުގައި ބޮސްދިނުމަށްފަހު ހިލަގަނޑުގައި ބޯއަޅާށެވެ. ބޮސް ދިނުމަށް ދަތި ނަމަ އަތް ބޮސްދޭހާގައި އަތުގައި ބޮސް ދޭށެވެ. އެއްވެސް ބޮސްދޭ ނުލިބުން ނަމަ އަތް އެހިލަގަނޑަށް އިޝާރާތްކޮށް "بِسْمِ اللهِ، اللهُ أَكْبَرُ" މިފަދައިން ކިޔާނީއެވެ.
- ޠަވާފު ކުރާއިރު އުމްރާ ފޭރާ ނުވަތަ ޙައްޖު ފޭރާ ހުންނަނީ ގޮތުން ވާތް ކޮނޑު ނިވާކޮށެވެ.

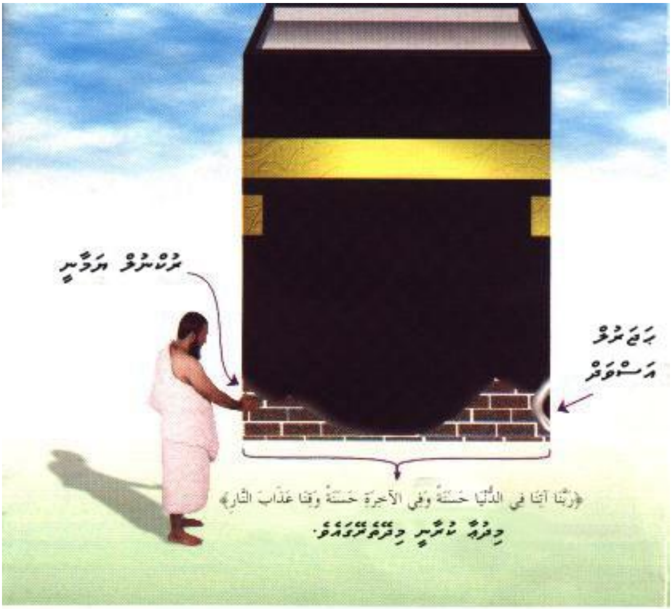
- ޠަވާފު ކުރާ މީހާ ފުރަތަމަ ތިން ބުރުގައި ރަމަލު ކުރުން ސުންނަތް ވެގެން ވެއެވެ. ރަމަލު ކުރުމަކީ ކައިރި ފިޔަވަޅު ތަކަކާއި އެކީ ބާރަށް (އަވަހަށް) ހިނގުމެވެ.
- ޠަވާފު ކުރާއިރު ފިރިހެނުން ރިދާގެ ކަނާތް ފަރާތު ކޮނޑު ދެއްކައިގެންނެވެ. އެއީ މަތިން އަންނަ ފޮރާ ކަނާތްދަށުން ގެންގޮސް ވާތް ފަރާތު ކޮނޑު މައްޗަށް އެއްލައިގެންނެވެ.

- ޠަވާފު ކުރަން ފެށުމަށްފަހު އަރަބިން ވިއްސާ ސުވަމަ ދިވެހިން ވިއްސާ ބޭނުން ދިޔާއެއް ކުރިމަ ގާނެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނިވެސް ޔާރިމި

ދުޢާއެއްވެސް ކިޔެވިދާނެއެވެ. (މިތަނުގައި ކިޔައިދޭން، ދުޢާއާއި ސުންނަތުގައި ހިމެނޭ ބަސްތަކަށް ދުޢާއަށް މިގޮތުގެ ޒުވާބުތަކުގައި ވާނެއެވެ.)

- ޠަވާފް ކުރަމުން ދާއިރު ރުކުނުލް ޔަމާނީ އާއި އަތް ހަމަވުމުން އާދައި އަތް ބީހުން ސުންނަތެވެ. އަތް ބީހުމަށް ނުކުޅެދިއްޖެނަމަ ދެން އިޝާރާތް ކަމެއް ކުރާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
- އެއަށްފަހު ރުކުނުލް ޔަމާނީ އާއި ޙަޖަރުލް އަސްވަދާއި ދެމެދު ކިޔާނީ ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ މިދުޢާއިންނެވެ.

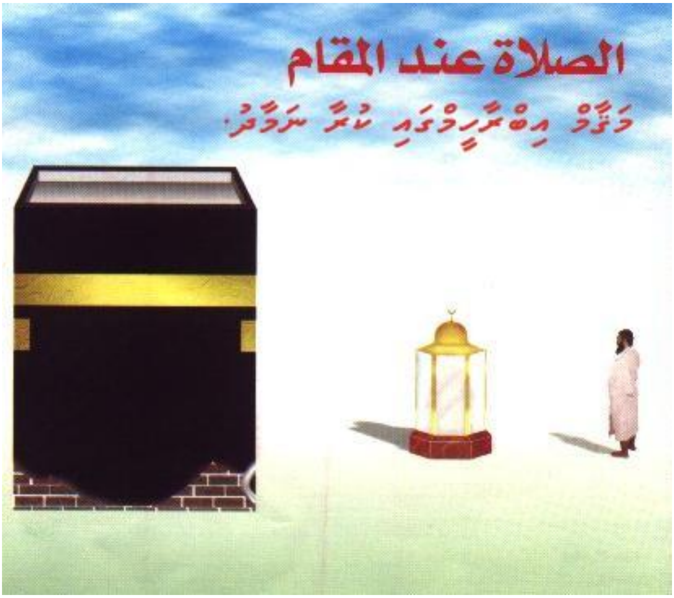

- އެއަށްފަހު އަނެއްކާވެސް ބަޢަދުލް އަސްވަދުއި އަޑާ ހަމަވުމުން އެއަށް ކުރިމަތިލައި "اللهُ أَكْبَرُ" މިފަދައިން ކިޔައި ތަކުބީރު ކުރުން ކުރިއަށް ގެންދާނީއެވެ. މިގޮތަށް ހަތް ބުރު ހަމަވުމުން ތަކްބީރާތް ނިމުނީއެވެ. ހަތްވަނަ ބުރުގައި ބަޢަދުލް އަސްވަދުއި އަޑާ ހަމަވުމުން ތަކްބީރު (اللهُ أَكْبَرُ) ކިޔާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
- ތަކްބީރު ކުރުމުގެ ތެރޭގައި ވުޟޫ ގެއްލިއްޖެނަމަ، އަލުން ވުޟޫކުރުމަށްފަހު ނުނިމި އޮތްބައި ފުރިހަމަ ކުރާނީއެވެ. ބޭރުއްގެ ގުތުމެރުއިން ވުޟޫ ގެއްލިއްޖެނަމަ ވުޟޫ ކުރުމަށްފަހު އަލުން ބަޢަދުލް އަސްވަތް ކައިރިން އެބުރު ފަށާނީއެވެ.
- ތަކްބީރު ކިޔާއިރު ބައެއް މީހުން ކޮންމެ ބުރަކަށް ވަކި ޚާއްޞަ ދުޢާތަކެއް ކަނޑައަޅައިގެން އެއީ އެތަނުގައި ކޮށްމުގެން ކިޔަން ޖެހޭ ދުޢާތަކެއްކަމުގައި ހަދައި އެގޮތަށް ބަޔަކު ކިޔައެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ސިރިމި ނަބިއްޔާގެ އަރިހުން ޘާބިތުވެފައެއް އޮތް ކަމެއް ނޫނެވެ. މިފަދަ އަޅުކަންތައްތަކަކީ ޝަރުޢީ ނަބިއްޔާ އަންގަވާ، ދެއްކެވިފައިވާ ގޮތަށް އަޅުކަންތައްތަކަށް ޖެހޭ އަދާކުރަން ވާއިރު އެކަތަދޭގެން ދުޢާތަކީ ދެއްކެވި ގޮތް ނޫން ގޮތަކަށް ކުރުމަކީ އަޅުކަމުގައި ޒިޔާދަ ނުކުރުމީ ބިދުޢަ ވެދާނެ ކަމެކެވެ.
- އަދި ހަމަ މިގޮތަށް ތަކްބީރުކުރުމުންދާއިރު، ބޭނި ގުރުބާނީއަށް ހަދައިގެން އެކެއްގެ އަޑުތަކުން އެކަށް ބަޔަކު ހަމު އަޑުން ދުޢާ ކުރަމުން ދެއެވެ.

މިއީވެސް ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން ހުރި ބޮޑު ޢިބާދަތެކެވެ. މިގޮތުން ދުޢާ ކުރުމަކީ ޠަވާފުކުރަމުންދާ އެހެންމީހުންނަށް އުނދަގޫގެ ސަބަބުން އުނދަގޫވެ އެއަޅުކަން ފުރިހަމަ ކުރަން ދަތި އުނދަގޫތައް ކުރިމަތިވާނޭ ކަމެކެވެ. الله ތަޢާލާ ވިދާޅުވި ޤުރުއާނުގައިވެސް، އެއިލާހުގެ ބަސްފުޅަކަށް ދުޢާކުރުމަން އަންގަވައި އަމުރު ކުރައްވާފައިވަނީ ބިރުވެތިކަމާއި މަޑުމޮޅިކަމާއި އެކު ވަންހަނާކޮށް ސިއްރުންނެވެ. (سورة الأعراف: 55)

- ޠަވާފުކުރަމުން ދަނިކޮށް ފުރުޞަތު ނަގާދަން ބަންޑޭ ގޮވައި ޗަކުރު ދިރިހި ނަމަ ޠަވާފު ކުރުން ހުއްޓުމުން އެހާމަދައި ޢާދަޔަށްގައި އަދާކުރުމަށްފަހު ޠަވާފުގެ ރަކުޢަތް އޮތްބައި އަދާކުރާނީއެވެ. ނަމާދު ކުރުމަށް ޠަވާފު ގެދުރުކަމާދިގުކުރުމުން އޮޅު ނުނިމުނުކަމުގައިވާނަމަ އަޅުގަ އަލުން ފަށާނީއެވެ.
- ގުޅުވި ވަރައި ހަތްބުރު ޠަވާފުން ނިމުނީއެވެ. ޠަވާފުކޮށް ނިމުމުން ކަޢުބާޝަރީފު ކޮނޑު ނިވާކުރަންވީއެވެ. އެއީ ރިދާ (މަތީން އަޅާ ފޮތި) ކޮނޑު މަތިކޮށް އެޅުވައިގެންނެވެ.
- އެއަށްފަހު ދެން މަޤާމު އިބްރާހީމްގެ ފަހަތުން ދާނީއެވެ. މިހެން ގިނަނަމަ ދާނީ އެދިމާލުން ތަންކޮޅެއް ފަހަތުންނެވެ. އެހެން ފަހު އެތާނގައި ކިޔާނީ ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾ މިހެންނެވެ.
- ދެން އެތަނުގައި ދެރަކުޢަތް ނަމާދެއް ކުރާނީއެވެ. ފުރަތަމަ ރަކުޢަތުގައި ސޫރަތުލް ފާތިޙާ ﴿الحَمْدُ﴾ ކިޔުމަށްފަހު ކިޔާނީ ސޫރަތުލް ކާފިރޫން

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ އާއި. ދެވަނަ ރަކްޢަތުގައި ސޫރަތުލް ފާތިޙާ ﴿الحَمْدُ﴾ގެ ފަހުން ސޫރަތުލް އިޚްލާޞް ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ އާއި. (އެދިމާވެސް ފުރިހަމައިވާނަމަ މަސްޖިދުލް ޙަރާމްގެ ކޮންމެ ތަނެއްގައި އެދެ ރަކްޢަތް ކުރިކުރުގައިވިޔަސް މަކްރޫހެއް ނުވެއެވެ.)

- މިދެރަކްޢަތް ކޮށް ނިމުމުން ޒަމްޒަމް ފެން ބޮއިން ސުންނަތް ވެގެންވެއެވެ.
- ދެން އެއަންގަދު ޙަޖަރުލް އަސްވަދަށް ގޮސް ބޮސް ދޭންވާނެއެވެ. ނަމަވެސް މީހުން ގިނަވެ އެތަނާއި ކައިރި ނުވެވޭނަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާނު

ކަމެއް ނެތެވެ. (ބޭސް ނުދެވޭނަމަ މިތަނުގައި ބަޔާންކުރި އަސްލަމަށް ރިޝްވާތެއް ކުރުމެއް ނެތެވެ.)

- ތަޙައްވުލް ވުން އުމްރާގެ ކުރިއަށް އެއް ބަޔާއިގެން ކުރިއަށް ދާނީ އެވެ. އެއީ ސަޢުޔު ކުރުމެވެ. ސަޢުޔު ކުރުމަށްފަހު ދާނީ ބޯ ކޮށުވުމާއި ހިލާކުރުމެވެ.

3. ސަޢުޔު.

- ސަޢުޔުކަމީ ޞަފާއާއި މަރުވާއާއި ދެމެދު ކުރެވޭ ހަތް ބުރެވެ. ޞަފާއިން ފެށިގެން މަރުވާ އަށް އެއީ ފުރަތަމަ ބުރެވެ. މަރުވާއިން ފެށިގެން ޞަފާއަށް އެއީ ދެވަނަ ބުރެވެ.
- ސަޢުޔު ކުރުމުގައި ވުޟޫ ހުރުމަކީ ކަންމަތީން ޝަރުޠެއް ނޫނެވެ. އެހެންނަމަވެސް ވުޟޫކޮށްގެން ހުރެ ކުރުން އެންމެ ވާއެވެ.
- ސަޢުޔު ކުރަންފެށޭނީ ޞަފާއިންނެވެ. އަދި ނިމޭނީ މަރުވާއަށެވެ.
- ސަޢުޔު ކުރުމަށްފަހު އަންނައިރު ޞަފާ ފަރުބަދައާއި ކައިރިވުމުން މިއަންނަނިވި އާޔަތް ކިޔުން ސުންނަތެކެވެ. ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾.

ނުވަތަ ހަމައެކަނި ﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾ މިފަދައިން ކީ ކަމުގައި ވިދާޅުވެ ފެށުނެވެ.

- ދެން ކިޔާނީ "أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللهُ بِهِ" މިފަދައިންނެވެ. އެއަށްފަހު ކަޢުބާ (ގިބްލަ) ފެންނަ ހިސާބަށް، ސަފާ ފަރުބަދައަށް އަރުން ސުންނަތް ވެގެންވެއެވެ. މި ދެ ދުޢާ ކިޔާނީ ހަމައެކަނި ސަޢުދު ކުރަން (ފުރަތަމަ ބުރު) ފަހަރު އަންނައިރު އެކަންޏެވެ.
- ދެން ދެފަހަރު ކިޔަމުދިޔައި އަންނަނިވި ދުޢާ ކިޔާނީއެވެ. (لاَ إِلهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيْكَ لَهُ ، لَهُ المُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرِ. لاَ إِلهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ). މިދުޢާ ބާރަށް ކިޔުން ސުންނަތްވެގެން ވެއެވެ. މިދުޢާ ނިމުމުން ދެން ބޭނުން ދުޢާއެއް ކިޔާނީއެވެ. (މިތަންގައި މަތިގައި ބަޔާންވެދިޔަ ދުޢާ ނޫން އެހެން ދުޢާތަކެއް ކިޔުން މަކުރޫހެވެ.) އެއަށްފަހު އަނެއްކާވެސް މިދުޢާ ކިޔާނީއެވެ. ދެން އަނެއްކާވެސް ބޭނުން ދުޢާއެއް ކިޔުމަށްފަހު ތިންވަނަ ފަހަރަށް މިދުޢާ ކިޔާނީއެވެ. ތިންވަނަ ފަހަރު މިދުޢާ ކިޔުމަށްފަހު އެތަންގައި އިތުރު ދުޢާއެއް ކިޔާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
- ދެން އެއަށްފަހު ސަފާ ފަރުބަދައިން މަރުވާއާއި ދިމާލަށް ދާނީއެވެ. ދާނީ އާދައިގެ ހިނގުމުންނެވެ.

- މިދުވުދުގައިވެސް ކިޔާކަން ވަކި ހާއްޞަ ދުޢާތަކެއް ނެތެވެ. މިތަންގައި އަރަބިން ވިދާޅު ނުވަތަ ދިވެހިން ވިދާޅު ބޭނުން ދުޢާއެއް ކުރުމަ ހުރެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ކީރިތި ޤުރުއާނުވެސް ކިޔުމަށް ހުރެއެވެ. މިތަންގައިވެސް ދުޢާ ކުރާނީ ސިއްރުން ވަންހަނާކޮށެވެ.
- ސަޢުޔު ކުރަމުން ދާއިރު ފެހި ކުލައިން ފާހަގަ ކުރެވި ދިއްލާފައިވާ ހިސާބަށް އައުމުން ވީހާވެސް ބާރަށް ދުވެފައި ދިޔުން ސުންނަތްތެރިވެގެން ވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެއީ އެހެން މީހުންނަށް އުނދަގޫ ނުވާގޮތަކަށެވެ. މިގޮތަށް ގޮސް އަނބުރާވެސް ފިރިހެނުން ފާހަގަ ކުރެވި ދިއްލާފައިވާ ހިސާބަށް ދެވުމުން ދުވުން ހުއްޓާލައި، އާދައިގެ ހިނގުމެއްގައި މަރުވާއާއި ހިސާބަށް ދާނީއެވެ.

- މަރުވާއަށް އުފުލަންފެށުމުގައިވެސް ކަންތައް ކުރާނީ ކުރިގައި ބަޔާންކުރި ދިޔަގޮތަށެވެ. ސަފާ ފަރުބަދައަށް އުފުލަންފެށުމުގައި ކަންތައް ކުރިގޮތަށެވެ. އެއަށްފަހު އަނބުރާ ސަފާ ފަރުބަދައާއި ދިމާލަށް ދާނީއެވެ.

- ތާއިރުވެސް ފުރިހަމަކުރެވޭ ފަދަ ކުރުވި ދިޔާރެޖަހާފާ ހިސާބަށް ދެވިފައިން ކުރީގައި ހެދިގެންދަން ދުވަސް ފަހަނިއެވެ. އަދި ދެން ފުރިހަމަކުރެވޭ ފަދަ ކުރުވި ދިޔާރެޖަހާފާ ހިސާބަށް ދުވަހުން ކުރިޖާލާނީއެވެ. އެއަށްފަހު ހަމަ އާދައިގެ ހިނގުމެއްގައި ބަލާ ފަރުބަދައާއި ދިމާލަށް ދާނީއެވެ.
- ބަލާ ފަރުބަދައަށް އެރުމަށްފަހު އަޝްއްކާވެސް ކަންތައް ކުރާނީ ހަމަ ކުރިއާ އެއްފަދައިންނެވެ. މިގޮތަށް ހަތް ބުރު ހަމަވުމުން ސަޢުޔުކުރުން ނިމުނީއެވެ. ސަޢުޔުކުރުން ނިމޭނީ (ހަތްވަނަ ބުރު ހަމަވާނީ) މަރުވާ އަށެވެ.
- އެއަށްފަހު ދެން އިޙްރާމުން ނިކުމޭ ފަދަ ކަންތައް އަދާ ކުރުމެވެ. އެއީ ބޯބާލުން ނުވަތަ ބޯ ކޮށުމެވެ.

4. ބޯ ބާލުން ނުވަތަ ބޯ ކޮށުން.

- ބޯ ބާލުން ނުވަތަ ކޮށުމަކީ ޢުމްރާގެ ވާޖިބުތަކުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ ކަމެކެވެ.
- ފިރިހެނުންނަށް އެންމެހާގެ ބޯ ކޮށުމަށްވުރެ ބޯބާލުން މާ އިސްކުރެވޭން ވެއެވެ. އެހެނީ ރަސޫލު **الله** صلى الله عليه وسلم، ބޯ ބާލުއްވި ބޭފުޅުންނަށް ތިންފަހަރު ދުޢާ ކުރެއްވިއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބޯ ކޮށްޕި ބޭފުޅުންނަށް ދުޢާ ކުރެއްވީ އެންމެ ފަހަރަކުއެވެ. **(رواه مسلم: 1303) .**

- އަންހެނުންނަށް ވަނީ ދެކަނބަލުންގެ ބޮޑުގެ އިސްތިޙާޟާގެ ކޮޅުން އިނގިލި ކުރިއެއްގެ މިންވަރު ބެލިކަމުންނެވެ. ބޮޑުގެ އިސްތިޙާޟާ ބޮޑުވެފައި އަންހެނުންނަށް ހުއްޓުވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެކަނބަލުންނަށްވާ ކުރިއަށް ބާރުވެރިކަމުގެ ފަރާތުން އިސްތިޙާޟާގެ ދުވަސްތަކެއް ބެލި ކުރުމެވެ. (صحيح أبي داود: 174)
- ކުރު މުއްދަތަކަށް ތަންކޮޅެއް ހުއްޓުމަކަށް ބުރުގާއަށް ކުރުމަށް ފުރުސަތު ދިނުމަކީ، (މިސާލަކަށް މަދީނާއަށް ޖައްރާނާ ކުރުމަށްފަހު އަންނަނަމަ އިޙްރާމް) ފިރިހެނުންގެ ބޮޑުގެ އިސްތިޙާޟާއެއް ނުވަތަ ހައިޟު ހިނާނަމަ ފުރަތަމަ ކުރާ ޢުމްރާގައި ބޭ ތިބެން ކަންތައްތަކާ މުނާސަބުވެއެވެ. އަދި މަދީނާއަށް ޖައްރާނާ ކުރުމަށްފަހު އެނބުރި އައިސް ކުރާ ޢުމްރާގައި ބޭ ބާވަތް ފަސްކުރުން އެނގޭ ރަނގަޅެވެ.
- ބޭ ބާވަތުގައި ބޮޑުގެ ހައިޟާ ދިމާވާކަން ވަރަށްގެން ބާކީން ވާޖިބުވެގެން ވެއެވެ. ހަމަ މިގޮތަށް ބޭ ކުރައިރުވެސް ބޮޑުގެ ހައިޟާ ދިމާވާކަން ދިނުމަށް އެއްވަރަށް ކުރުން ވާޖިބު ވެގެންވެއެވެ.
- ފިރިހެނުން ބޭ ކުރައިރު ބޮޑުގެ ތަންކޮޅަކުން ކުރެ އިސްތިޙާޟާއެއް ކަނޑާކުރުމަށް މިހާރަކަށް އަޅައިސް ވަރަށް ޢާއްމުކަމަށް ފެންނަ މަސްޖިދުކަމެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިގޮތަށް ބޮޑުގެ ތަންކޮޅަކުން ދެކުން އިސްތިޙާ ކަނޑާކުރުމަކީ ޢުމްރާގެ މިޒާއި ފިރިހަމަވި ކަމަކަށް ނުބެލެވޭނެއެވެ. ޝަރުޢީގޮތުން މިކަން އަމަލު ކުރެވިދާނެ ގޮތެއް ހުށަހަޅާފައި ނެތެވެ. މަކުރުވެރި ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެވި ނުވެއެވެ.

- މިތަނުގައި އަދި ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ މުހިއްމު އަނެއް ސުންނަތަކީ ބޭ ބާރިއިރު ނުވަތަ ކޮށާއިރު ބަޔެއް ފިރިހެނުން އުޅުމުގެ ތުނބުލި ބާރަބުޑުގެ ވަރެއްކަށް. ތުނބުލި ބޭބުމަކީ ކަނޑައެޅިގެން ހުރި ހަރާމް ކަމެކެވެ. ސަބަބަކީ މުސްލިމުގައި عبد الله بن عمر رضي الله عنهما، ރިވާކުރި ނަބިއްޔާ محمد صلى الله عليه وسلمގެ އަމުރުން ރިވާކޮށްފައިވާ ޙަދީޘުގައިވެއެވެ. " أَنَّهُ أَمَرَ بِإِحْفَاءِ الشَّوَارِبِ وَإِعْفَاءِ اللِّحْيَةِ " (رواه مسلم). މާނައީ: "މަތިމަސް ކުރުކުރުމަށާއި ތުނބުލި ދިގުކޮށް ހެދުމަށް ބޭއްޖަވަން އެކަކުގެ ގޮތުން އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ."
- ބޭ ބާރުމަން ނުވަތަ ކަނޑުމަށް އުޅުމާގެ އަޑުކަން ފުރިހަމަ ކުރުމަށް އިސްރާފް ކުރުމާނެއެވެ. އެއަށްފަހު އިސްރާމް ބަނދުމާއި ސަލަވާތް އަސްޢަލަތް މަސާލަ ކަންތައްތައް ހެދިއްޔައެވެ. އެގޮތުން އަސާއަސް ބޭނުން ހެދުމުގައި، މިހުރަސް ދޮވާ އަތުރު ބޭނުންކުރުން އަދި އަސްވިޔަ ކަމުގެ ގޮތުން ހިސާބަކަށް ހެދިދާފަހުގެން ވެއެވެ.

މުޙްރިމު ބަޔެއް ނުކުރާކަމެއް.

- ބަޔެއް މީހުން މަސްކާގައި ތިބޭތިބުމުގައި ތަނެއްވާއަށް (މަސްކާގެ މީޤާތަށް) ގޮސް ކަންދޫ ދުވަހަކު ނުވަތަ ދެދުވަހުން އެއް ދުވަސް ކަހަލަ ގޮތަކަށް، އެތަނުން އިސްރާމް ބަނދު އުމްރާކަން އުޅެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިއީ ޚިލާފު ގޮތެއް ނުންވެ. އަދި އިތުރުވެރިންވަނީ މިކަން މިގޮތަށް ކުރުން

މަނާ ކުރައްވާފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް ބައެއް އިލްމުވެރިން ވިދާޅުވާގޮތުގައި ޙާއްޖާގެ މަންމަ ނުވަތަ ބައްޕަ ނުވަތަ އެފަދަ މީހަކު މިފަދަ އަޅުކަމެއް އަދާނުކޮށް މަޢުލޫމުވާނަމަ، އެފަދަ މީހެއްގެ ބަދަލުގައި މިގޮތަށް އުޟްޙިޔާއެއް ވެވިދާނެއެވެ. والله أعلم.

- ޙައްޖު އަދި އުޟްޙިޔާ ދަތުރުކުރުމުގައިވެސް މައްކާއަށް ދިޔުމަށްފަހު މަދީނާއަށް ޒިޔާރަތް ކުރެއްވުން. މަދީނާއަށް ދާއިރު އިޙްރާމް ބަނދެ ނުވަތަ ވަކި ޚާއްޞަ ހެދުމެއް ޚާއްޞަ ނުކުރެއެވެ.

އުޟްޙިޔާގެ އަޅުކަމުގައި ކިޔުމަށް ބައެއް ދުޢާތައް.

އުޟްޙިޔާގެ އަޅުކަމުގައި ވަކި ޚާއްޞަ ތަކްބީރުގައި ކިޔަން ހުރި ދުޢާއެއް ކިޔުމަށްފަހު (އެދުޢާއެއް ކިޔުމަކީ ބާރުއަޅުއްވައި އެވަނީއެވެ)، ދެން އެމީހަކު ބޭނުން ދުޢާއެއް ކިޔަންވީއެވެ. އެހެންކަމުން މިތަންތަނުގައި އަޅުގަނޑު މިޒާބިތުވި ކިޔަނީ ޤުރުއާނުގައި ހުރި ބައެއް ދުޢާތަކާއި އަދި ރަސޫލާ ﷺ ތަކުގައި ހުރި ބައެއް ދުޢާއެއް މިފޮތުގައި ބަޔާންކޮށްލާނަމެވެ. މިދުޢާއެއް ކިޔާއިރު މިގެ މާނަ އެނގެނަމަ ރަނގަޅު ޙުޟޫރުއްމީތިރި ވާންވެއެވެ. މީގާ އަޅުގަނޑުގެ އިޚުލާޞްތެރިކަމާ، ތިޔައިގެ ތެރެއިން ކަށުވި ބޭފުޅަކަށްވެސް މިވިރަކުން މިދުޢާތަކުގެ މާނަ ޝާމިލުކުރުމާ ފޮތުތަށް ބޭރިއިގެން މާނަވެސް ދެނެގަތުމެވެ. މިފޮތުގައި މާނަ ޝާމިލް ފަހުގެ ނުކުރި ފޮތުގެ ބަތްޖާތުއް އިތުރުވެ ފަސޭހަކަމާއި އެކު ގެންގުޅެން އެނގޭނީއެވެ.

ކޮންމެއަކަސް މިދުޢާތައް ނޫނަސް ހަމަ ދިވެހި ބަހުންވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދުޢާ ކުރަންވާނެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާފަ ފުއްސުވުމަށާއި، ސުވަރުގެ ދެއްވައި ނަރަކައިން މިންޖުކޮށްދެއްވުމަށާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ މައިން ބަފައިންނަށާއި އަދި މިނޫނަސް ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ކޮންމެ ކަމަކަށް ދުޢާ ކުރަންވާނެވެ. އެއިލާހަކީ އަޑުއައްސަވާ އަދި އިޖާބަދެއްވާ އިލާހެވެ.

قرآن ން ނަގާފައިވާ ދުޢާތައް.

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذا بَاطِلاً سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ . رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ . رَّبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ آمِنُواْ بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الأبْرَارِ . رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلاَ تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لاَ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾

﴿رَبَّنَا لاَ تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ . وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾

﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلاًّ لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

﴿رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

﴿رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

﴿رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

﴿رَبَّنَا لاَ تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ . رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لاَّ رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللّهَ لاَ يُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾

﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾

﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾

﴿رَبَّنَا لاَ تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلاَ تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلاَ تُحَمِّلْنَا مَا لاَ طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَآ أَنتَ مَوْلاَنَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾

﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ . رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَآ إِنَّكَ أَنتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلاَةِ وَمِن ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاء . رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ﴾

﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ . وَاجْعَل لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ . وَاجْعَلْنِي مِن وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾

﴿رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ . رَبَّنَا لاَ تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

﴿رَبِّ هَبْ لِي مِن لَّدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاء﴾

﴿رَبِّ لا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾

﴿رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي . وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي . وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي﴾

﴿لاَّ إِلَهَ إِلاَّ أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

﴿رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ﴾

﴿رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

﴿رَبَّنَا لاَ تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلاَ تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلاَ تُحَمِّلْنَا مَا لاَ طَاقَةَ لَنَا بِهِ

وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَآ أَنتَ مَوْلاَنَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾

حديث ތުގެ ބަސުން ނަގާފިވާ ދުޢާތައް.

"سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ"

"اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ"

"اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَعَنْ يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا وَأَمَامِي نُورًا وَخَلْفِي نُورًا وَعَظِّمْ لِي نُورًا "

"اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ النَّارِ"

"اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنْ الدَّنَسِ اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنَ الخَطَايَاي بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ"

"اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا إِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الأَخْلاَقِ لاَ يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلاَّ أَنْتَ وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا لاَ يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلاَّ أَنْتَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ"

"اللَّهُمَّ رَبَّ جَبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ اهْدِنِي لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنْ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ"

"اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ الْحَقُّ وَوَعْدُكَ الْحَقُّ وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ وَقَوْلُكَ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ حَقٌّ اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لا إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ"

"اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّهُ وَجِلَّهُ وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ وَعَلاَنِيَتَهُ وَسِرَّهُ"

"اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ لاَ أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ"

"اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَفِتْنَةِ الْمَمَاتِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ الْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ"

"اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّك أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ"

"اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي"

މިހައިސާތަކުން މިފޮތުގައި ލިޔަންގަސްތުކުރި ހިސާބަށް ލިޔެވިފައިވީމެވެ. ދުޢާއަކީ ވާތްﷲ، މިފޮތުގެ ޖަމާކުރެއްވުން ގިނަ ދިނުމުން ދަރިންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެއްވާށެވެ. އަދި ނިޔަމަތް މިފޮތަކީ ފަސޭހަ ކަމެއް ދެއްވުމާ ހުރިހާ މުސްލިމުން އިޙްލާސްތެރިކަމާއެކު ކިޔަވާ ދެއްވާށެވެ.

وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِه وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْن.

***

ނަޤްލު: މިޞްރުގެ ޝެއިޚް ޙަސަނުލްބައްނާ ޢިލްމުގެ އިން ޢިލްމުވަޒަލް ގެންނަވާފައެވެ.
https://dhisalafiyyah.net/article/12861

***